

CHARLIE CHAPLIN

PETER ACKROYD (5 EKİM 1949)

Cambridge Üniversitesinde eğitimini çifte birincilikle tamamlayan yazar, 1972'de Yale Üniversitesinde özel bir burs kazandı. 1973-1977 yılları arasında *The Spectator* dergisinde edebiyat editörü olarak çalıştı. 1978-1982 yıllarında sürdürdüğü yönetici editörlüğü ve film eleştirmenliği görevinin ardından *The Times*'ta baş kitap eleştirmenliğine başladı, bir yandan da radyo yayınlarını sürdürdü. Edebiyat kariyeri şiirle başlamışsa da romancılığa adım attı. İlk romanı *The Great Fire of London* (*Londra Yanıyor*, çev. Aslı Çelik, 2002, Can) 1982'de yayımlandı. Londra'nın edebi ve sanatsal figürlerine hayranlığını kitaplarında işledi. *London: The Biography* (2000) adlı kitabıyla şehri kendi değişim ve gelişim yasalarına sahip, yaşayan bir organizma olarak gördüğünü kanıtladı. Tarihinden çok şehrin biyografisinin sunulduğu bu kapsamlı kitapta Londra'yı Druidler zamanından 21. yüzyılın başına kadar tasvir ederek her iki çağın da ihtişamına dikkat çekti. William Blake, Charles Dickens, T. S. Eliot, Charlie Chaplin ve Sir Thomas More ve Alfred Hitchcock gibi isimlerin biyografilerini yayımladı. 1983'te yayımlanan *The Last Testament of Oscar Wilde* (*Oscar Wilde'in Son Vasiyeti*, çev. Tomris Uyar, 1994, Can) ile Somerset Maugham Edebiyat Ödülünü ve *Hawksmoor* (1985, çev. Gül Tekay ve Candan Baysan, 2006, YKY) ile hem Whitbread Roman Ödülünü hem de Guardian Kurgu Ödülünü kazandı. Bunların yanı sıra pek çok ödüle layık görüldü. 2003-2005 yılları arasında çocuk okuyucular için bir kurgudışı bir dizi hazırladı. 1984'ten beri Kraliyet Edebiyat Cemiyeti üyesidir. 2003 yılında edebiyat hizmetlerinden ötürü CBE ödülü almıştır.

AHMET ELİUZ (1996)

Tekirdağ'da doğdu. Çorlu Ticaret Borsası Anadolu Lisesini bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümünde öğrenimini tamamladı. Okul yıllarında çeşitli internet oluşumları için dizi ve haber çevirileri yaptı, serbest çevirmenlikle uğraştı. Türkçeye kazandırdığı eser sayısı halihazırda on beşi aşmaktadır.

Charlie Chaplin

© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Charlie Chaplin

© 2014, Peter Ackroyd

Kitabın Türkçe yayım hakları Kalem Ajans aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Ahmet Eliuz

Kitap Editörü Damla Yıldırım

Kapak Tasarımı Adnan Elmasoğlu

Sayfa Tasarımı Mürüvet Durna

ISBN 978-625-449-595-3

1. Basım: Nisan 2022

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

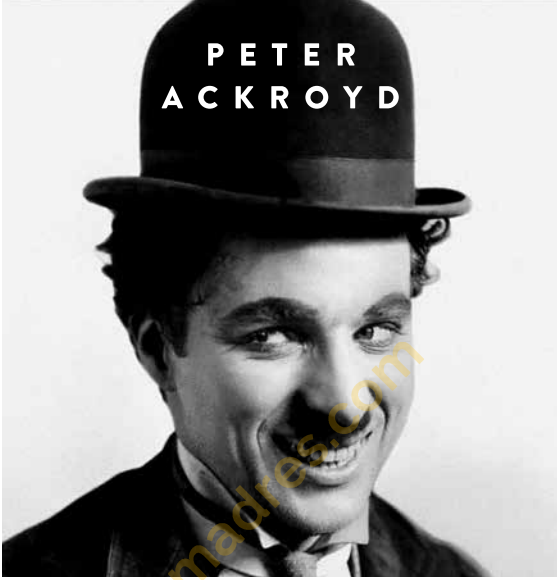
Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

CHARLIE CHAPLIN

Çeviren: Ahmet Eliuz

ALFA

İçindekiler

- 1 Londra'da Geçen Çocukluk, 7
- 2 Sahnede, 25
- 3 Arzuyla Devam Et, 36
- 4 Geçim Derdi, 55
- 5 Ritim, 71
- 6 Bir Numaralı Küçük Şeytan, 89
- 7 Charlee!, 106
- 8 Karşılıklı Bağları, 121
- 9 Minik Fare, 137
- 10 Devekusu Yumurtası, 152
- 11 Yurda Dönüş, 168
- 12 Neden Atlamıyorsun?, 187
- 13 Deliliğin Kıyısında, 203
- 14 Sessizliğin Güzelliği, 211
- 15 Makine, 229
- 16 Alman Serseri, 241
- 17 Çalışalım ve Mücadele Edelim, 251
- 18 Kesime Başlayabilirsiniz, 265
- 19 Dönüş Yok, 279
- 20 Gölgeler, 289
- Kaynakça, 312
- Dizin, 315

1

Londra'da Geçen Çocukluk

On dokuzuncu yüzyılın son on yılındayız, Güney Londra'ya hoş geldiniz. Burası o zamanlar çirkin, sefil; dükkanlarıysa minik ve genelde kirliydi. Thames Nehrinin öte tarafında, şehrin daha gözde kısımlarında var olan güç veya enerji burada mevcut değildi. Biraz geriden geliyordu. On dokuzuncu yüzyılın sonları ve yirminci yüzyılın başlarında hakkında verilen beyanların tümüne göre şehrin bu tarafı, ayrık ve yabancı bir yerdi. Bir bakıma "Büyük Londra" yaşamından koparılmış gibiydi, ki belki de bu, alışık olmayanları gafil avlayan tükenmişlik ve cansızlık havasını açıklayan bir durumdur. Güney Londra, deri tabaklama ve şapkacılık gibi küçük ve nahoş işlerin yapıldığı bir çevreydi. Bisküvi, reçel ve turşu üretim fabrikaları bolca bulunuyordu. Tutkal fabrikaları, kereste imalathaneleriyle ve mezbahalarla bitişikti. Sefaletin pis nefesiyle karışan sirke, köpek dışkısı, duman ve bira kokusu her yanı sarıyordu. On dokuzuncu yüzyılın sonunda Kennington, yani Charles Chaplin'in ilk yuvası, bir gecekondu mahallesinin tüm niteliklerini taşıyordu.

Nehrin güneyinde yer alan bölgeler, yüzyıllar boyunca genelevler ve haz bahçeleri gibi bir bakıma sakıncalı arzuların yuvası olmuştu. Bu gelenek, on dokuzuncu yüzyılda da bölgedeki eğlence mekânları, içki sarayları ve müzikhollerle birlikte yaşamaya devam etti. İlk müzikhollerden olan *Winchester*, Güney Londra'da 1840 yılında açıldı. Burayı sekiz yıl sonra *Surrey* takip etti. Büyük müzikhollerden ikisi, *Canterbury* ve *Gattis-in-the-Road*, Westminster Köprü Yoluna yakın dolaylarda bulunuyordu; küçük müzikholler zaten her yerdedi. Müzikhol yıldızları Pazar günleri *White Horse*, *Queen's Head*, *Horns* veya *Tankard* gibi, genç Chaplin'in aşına olduğu eğlence mekânlarında toplaşırdu. Lambeth semti, müzikhol bileti satanlarla kaynardu.

Güney Londra başkentin kalanından ayrıldığı için, kendine has bir toplumsal atmosfere sahipti; evler ve gecekondu insanlar dolup taşıyordu, yani kadınlar ve çocuklar zamanlarının çoğunu meskenlerine yakın sokaklarda geçiriyordu. Ya dışarıya koydukları sandalyelere otururlar ya da pencere pervazlarına yaslanırlardı. Dolayısıyla aslında gerçek aileleri, yalnızca kendilerine ait konutun içindeki insanlar değil, mahallenin ta kendisiydi. Kadınlar birbirini kollardı, çocuklar birlikte oynardı. Charles Chaplin de bu çocuklardan biriydi. Bir magazin dergisinde 1933 yılında "Bu Londra'lı varoşlar benim ailem," diye yazmıştı. "Ben de onlardan biriyim." Güney Londra, her daim ilhamının kaynağı ve merkezi olmaya devam edecekti.

Charles Chaplin'in dayandığı kökenler tam bir muamma. Doğum belgesi asla bulunamadı, vaftizine dair bir kayıt da yok. Bir defasında doğum belgesini aramak için Somerset House'a gitmişti, ama eli boş döndü. Kendini bir orada bir burada aradı ama hiçbir yerde bulamadı. Sanki hiçlikten gelmişti. Üstelik doğum yeri de aynı ölçüde bir gizemden ibaretti. Chaplin, Walworth Yolundan ayrılan

“East Lane’de (East Şeridi)” doğduğuna inanıyordu. Dar yolun adı esasında East Caddesiydi, ancak yerlileri burayı “Şerit” olarak adlandırmıştı. Zira pazar günleri sokak pazarı, seyyar balıkçılarla, eskicilerle, işportacılarla ya da tüccarlarla dolup taşan gürültülü ve coşkun bir yer haline geliyordu. (“Şerit,” genelde sokak pazarları için kullanılan bir isimdi.) Chaplin’in gözlerini dünyaya açtığı yer belki orasıdır, belki de değildir. Gelgelelim başka bir bilinmez daha var. Bazen Chaplin, dostlarıyla konuşurken biyolojik babasının kimliğinden emin olmadığına dair içini dökerdi; buna rağmen yine de bir süre annesiyle evli kalan başarılı müzikhhol sanatçısı Charles Chaplin’in ismini aldı. Bir keresinde yardımcısı Eddie Sutherland’e şöyle demişti: “Doğrusu babamın kim olduğunu bilmiyorum.” Dönemin şartları göze alındığında bir aşk birlikteliğinden doğmuş olma ihtimali var.

Annesinin kimliği konusunda daha az soru işareti var. Hannah Chaplin, Nisan 1889’un ortasında saatler akşam sekizi gösterirken bir erkek çocuk doğurdu. Ertesi ay müzikhhol gazetesi *The Magnet*’ta bir duyuru yapıldı: “Aynı on beşinde Charles Chaplin Bey’in eşi (evlenmeden önceki soyadıyla Lily Harley Hanım), tatlı bir oğlanın annesi oldu. Anne ve çocuk iyi. Herkese duyurulur.” Ancak *The Magnet* doğum tarihini bir gün erken yazmıştı: Chaplin, 16 Nisanda dünyaya gelmişti.

Hannah bir bakıma taşkın bir aile olan Hill ailesine mensuptu, bu ailenin fertlerinin birçoğu East Caddesi yakınlarında yaşıyordu. Zorluk ve sefalet aile üyelerinin bazılarının hayatına kalıcı bir iz bırakmıştı, ailenin kadınlarında süregelen bir delilik vardı. Lily Harley, Hannah’nın sahne adıydı. Bir şarkıcı olarak ilk kez 1884 yılının başlarında sahneye çıkmıştı, inişe geçmeden önceyse müzik kariyerinde hatırı sayılır bir yol kat etmeyi başarmıştı.

Bay Chaplin'le ilk kez ailesiyle birlikte Brandon Caddesi, Walworth'ta kalırken tanıştığına şüphe yok; o sıralarda on dokuz yaşındaydı ve çoktan hamileydi, ama bebek Chaplin'in değildi. Çocuk, Sydney, Hannah'nın kendi sözlerine göre, Sydney Hawkes adında zengin bir bahisçiyle Güney Afrika'ya olan aşk kaçamağının sonucuydu. Mesele her ne olursa olsun Bay Charles Chaplin, Hannah ile Haziran 1885 tarihinde evlendi ve küçük çocuğa kendi soyadını verdi. Hannah'nın ikinci oğluna da kendi soyadını verdi. Bu çocuk adamın ilk ismini de taşıyordu, fakat adam doğumdan bir yıl sonra Hannah'yı terk etti. Şüphelere göre adam, kadının sadakatsizliği yüzünden çekip gitmişti; yeni doğan çocuğun kendi çocuğu olmadığını tahmin etmiş ya da bundan şüphelenmiş olabilirdi. Daha sonradan Chaplin, annesinin birçok ilişki yaşadığını söyleyecekti; ayrıca kadının, elem ve sefalet anlarında sokaklara çıkmış olma ihtimali de var. Chaplin, *My Autobiography* [*Hayatımın Hikâyesi*] isimli otobiyografisinde şunu belirtiyor: "Ailemin ahlakını sıradan standartlara göre değerlendirmek, kaynayan bir suyun içine termometre koymak kadar abes olur." Bunun yanı sıra Chaplin, geç dönem filmlerinde bir hayat kadının rolü üzerine de kafa yoracaktı.

Bu karmaşık ve şaşırtıcı bir öykü, fakat belki de söz konusu eşlerin genelde birbirinden ayrıldığı ve kadınların ailelerini kurtarmak için hayat kadınlığına sürüklendiği Güney Londra'daki işçi sınıfı için çok da sıradışı olduğu söylenemez. İçki de aile bağlarının kopmasında rol oynamıştı. Zira alkol, Chaplinleri bir bakıma yıkıma götürmüştü.

Baba Charles Chaplin'in performansı ilk kez 1887 yılında kaydedildi. Silindir şapka ve frakla tamamladığı imajı, "*Pals Time Cannot Alter*" isimli şarkısının nota kağıdının

* *Hayatımın Hikayesi*, çev. Fatoş Dilber, Afa Yayıncılık, 1991 –ed.n.